

Germans, bona nit.

No sé si m'està permès, en la meva condició de seglar, de dir-vos germans. No sé quin és el tractament formal de les homilies laiques, si és que n'hi ha algun. Mirant a Google no hi he pogut trobar res. Si hagués de fer cas a les normes de bona educació i del que és políticament correcte als discursos més o menys formals hauria d'encetar aquest sermonet amb una fòrmula prolixa i perfectament calculada, saludant primer totes les autoritats una a una i per rigorós ordre d'escalafó, començant pel rei -que veig que no hi és, i de veritat que em sap greu- i acabant per les senyores i pels senyors, que són els soldats rasos de l'exèrcit protocol·lari. Com que tot això em sembla una absoluta pèrdua de temps, i si mai et deixes a algú pots provocar un conflicte diplomàtic difícil de resoldre, ho reduiré a una fòrmula exacta que, per part meva, és la que en aquest moment tan trascendental ho resumeix tot: amics.

Bé. No us amagaré que avui, aquí, a Santa Maria d'Organyà, lluito entre dos sentiments contraposats. El primer és d'una certa angoixa, un neguit per no estar a l'alçada de les escasses expectatives que aquesta lectura pot haver despertat. Els confessaré un secret: farà uns tres anys se'm va acudir que, en ocasió de la celebració de la festa de les Homilies -quan s'esqueia el vuitè centenari de la seva redacció, ni més ni menys- la vila d'Organyà podia convidar cada any a un escriptor diferent perquè pronunciés una homilia. La idea era la de comptar, al cap del temps, amb un cos de textos

originals dels més destacats escriptors del país. Al comitè organitzador li va semblar molt bé la iniciativa, i de seguida van posar fil a l'agulla. Durant dos anys la cosa ha anat molt bé. Però en aquesta edició ja ho han esguerrat, i em sap greu haver-ho de dir. Mai de la vida no se m'hauria acudit que un dia em tocaria a mi. Hauria d'haver anat a més reunions per intentar evitar-ho abans de què la cosa anés més lluny. Sé que haver-me escollit ha estat un error, i en el seu moment ja ho vaig advertir als responsables, que, per no haver de reconèixer la seva relliscada, van insistir-hi, amb una tossudieria digna d'una millor causa. En tant que responsable indirecte d'aquesta sapastrada, us demano excuses.

Per l'altra banda, estic orgullósíssim d'haver estat cridat per llegir aquesta homilia, en aquesta vila que tant m'estimo i entre tants -ho repeteixo, però és la pura veritat- amics. I no puc amagar l'emoció per poder llegir-la dins dels venerables murs de la col·legiata de Santa Maria, que té, per als que ens dediquem més o menys a escriure, un simbolisme extraordinari. És, posats a fer analogies, com si a un capellà de poble el conviden a dir missa a Sant Pere de Roma, a un cantant d'òpera a cantar a l'Scala de Milà, a un futbolista a jugar a l'estadi del Maracanà o, i perdoneu-me el símil, sisplau, com si a un torero me'l fan torejar a la Maestranza de Sevilla. El repte és monumental. I per ajudar-me he repassat -ja sé que no ho hauria d'haver fet, però no me n'amago: és allò que els d'Esade en

diuen espionatge industrial- les homilies dels meus dos il.lustres predecessors, el Pep Albanell i la Maria Barbal. Només hi he trobat paraules amables i precises, boníssimes intencions, una humanitat desbordant, la festa rutilant de la intel.ligència. En fi: el segell d'uns escriptors excel.lentíssims, jugadors de la Lliga de Campions. Jo potser sóc més malintencionat, més pessimista: jugo a regional preferent i a molts partits acabo a mastgegots amb l'àrbitre i els defenses de l'equop contrari. Però faré un esforç. Tothom que em conegui sabrà que sóc més aviat eixut, de poques paraules. Una mica orc. Però això té cura. Acabo de passar-me un mes en una casa vora un llac on la meva única feina ha estat la d'escriure i beure pintes de Guinness, vasos de Black Bush i també fer cremats de rom per a un estol de col.lagues fascinats per la màgia de la flama blava. He pogut comprovar com el poder de la paraula continua intacte. Després de tot un dia de feina trobàvem temps i energies per explicar-nos les vides, per recuperar les cançons dels padrins, per perdre la vergonya i recitar poemes. És igual que el nostre món estigui dominat per una cortina de soroll, per un sarramball constant, per fer servir una paraula que fa molta gràcia als correctors metropolitans. Sempre, si ens ho proposem, podem recuperar la confiança en la màgia de la paraula dita, en la fascinació per l'oralitat.

Ens trobem dins d'una església que, com si fos una lassanya, té moltes fases, molts moments constructius.

Per alguna estranya raó, i en contra del que és la norma en la ciència arqueològica, les parts més antigues del temple són damunt nostre: un preciós cimbori del segle XI. Durant gairebé mil anys, aquestes quatre parets han estat el centre de la comunitat. Han vist de tot: són el testimoni de la vida de trenta generacions de veïns d'Organyà. Si fem quatre números mal fets, si suposem que, pel cap baix, s'ha dit un sermó cada setmana, entre aquestes quatre parets es deuen haver pronunciat ben bé cinquanta o seixanta mil homilies, que aviat és dit. I totes diferents, totes han estat la celebració viva de la paraula.

Quan era més petit i anava a missa de quarts de nou a la catedral de Santa Maria d'Urgell em fascinaven dues coses. En primer lloc, el moment misteriós de la transsubstanciació, que imaginava que tindria alguna manifestació física, com una tremolor màgica de l'aire que mai no vaig saber percebre. En segon lloc, la facilitat de paraula de mossèn Jordi a l'hora de pronunciar les seves homilies. Només prenent com a punt de partida les lectures era capaç de bastir un discurs coherent, sense vacil·lacions, com el músic bregat que fa variacions sobre un tema proposat. No tenia cap nota escrita, ho feia tot en un corrent seguit de pensament, i emprava un registre culte del català que jo, nen de poble, immers en un tardofranquisme caspós i crepuscular, mai no havia pogut escoltar. Deia àdhuc, malgrat, tanmateix, i ens deixava perplexos, perquè eren paraules nostres que ens havien estat amagades. Mai no

es quedava en blanc a meitat d'una frase, ni deixava cap fil a l'aire. I tot era més o menys improvisat. Si voleu veure a algú fer el ridícul, preneu-me aquestos papers que tinc aquí. Em quedaria penjat, sense saber què dir, i el més probable és que em posés a córrer en direcció al carrer, mort de vergonya. En canvi, tots els senyors rectors són uns veritables mestres de l'oratòria. Faci fred, faci calor, sigui per un funeral o per a un casori, tenen les paraules justes -o, si més no, tenen paraules, no les acaben mai. Sempre he sospitat que hi ha una assignatura secreta al seminari on un mestre de la talla d'un Marc Tuli Ciceró ensenya als aprenents de capellans a parlar en públic. I, des que es va fixar la litúrgia, se n'han pronunciat centenars de milers, milions, segur. I, llevat d'algunes notabilíssimes excepcions -els de Sant Agustí, per exemple- molts sermons d'una altíssima qualitat literària s'han perdut, per dir-ho com a l'escena final de *Blade Runner* 'com llàgrimes en la pluja'.

Per sort, de tant en tant algú sentia la necessitat de fixar d'alguna manera els sermons, ja fos per mala memòria o per la humaníssima vanitat de veure preservat per a la posteritat allò en què has estat treballant. Gràcies a l'escriptura -que no és una altra cosa que una conserva de paraules, una confitura de mots- tenim les nostres *Homilies*. Les va escriure algun canonge desmemoriat, o un que potser va sentir l'extranya pulsio de passar a escrit allò que abans era només imaginat.

I sort n'hem tingut. Hores d'ara, els tècnics de la Biblioteca de Catalunya ja deuen haver embolicat amb tota cura i plàstic de bombolletes l'original de les *Homilies* que Joaquim Miret i Sans va comprar -relativament barates- a mossèn Riba, predecessor de mossèn Marcel·lí. Se les emportaran cap a Frankfurt, on formaran part -voldria pensar que una part molt destacada i preferencial- de la gran exposició sobre la cultura catalana que s'està preparant per a la Fira del Llibre. Alguns esperits dits cosmopolites haurien volgut que a l'exposició hi figuressin també -i en igualtat de condicions- les *Glosas Emilianenses*, com a documents fundadors de la tradició literària en castellà. També haurien volgut que la cinquena columna d'autors catalans que utilitzen el castellà com a vehicle d'expressió es col·loquessin a primera fila, com a abanderats de la catalanitat cultural i dipositaris exclusius de l'excel·lència literària. Però no. Per sort, els responsables de l'Institut Ramon Llull no han caigut en la nostradíssima temptació de parar l'altra galta i, encabat -i que se'm perdoni aquí aquesta imatge lleument irreverent, però tan precisa- abaixar-se els pantalons. Per un cop a la vida podem anar pel món sense haver de demanar perdó a ningú, amb la cara ben alta i ensenyant ben orgullosos la llengua. És veritat que s'ha estat a punt de claudicar, que les pressions per fer-nos jugar una altra vegada el trist paper del marit enganyat i cornúpeta que convida a gintònics a l'enganyador han

estat monumentals, i han estat exercides des de moltes instàncies.

Un servidor, que és un il.lús, un optimista congènit, un passarell, voldria pensar que aquest gest de valentia lingüística no serà només una anècdota, una foguerada d'encenalls que farà molta llum i uns quants espetecs però que, un cop acabada la seva combustió, no deixa ni brasa ni cendres. M'agradaria que significués el retorn a una situació de normalitat. Que la llengua que compartim i que hem recollit dels nostres pares i dels nostres padrins, la mateixa que va arribar a la majoria d'edat literària a l'ombra de la roca Narieda, sigui una llengua normal en un país normal. Que no sigui considerada com un escarràs, com una imposició antipàtica, i que a l'hora de ser escrita, no en resulti un producte abacallanat i sense ànima. Que no pensem que, per sistema, tot el que ens ve de fora és, necessàriament, millor i més interessant, de més categoria. Que, per una vegada, ens deixem estar de punyetes. Que no continuem tenint dubtes, vacil.lacions i, el que és pitjor, renúncies inexplicables. Que s'acabi aquesta tebior general, aquesta grisor que ho contagia tot, aquesta condició mesella del que abaixa el cap cada vegada que l'insulten. Si no ens ho fem nosaltres, podem estar segur que ningú no donarà la cara per l'idioma. No ens podem permetre el luxe de predre més temps.

A les trones s'han predicat sempre moltes normes de comportament moral, però després, a l'hora de la

veritat, els parroquians han fet el que els ha semblat. Si els fidels fan un cas escàs a l'autoritat reconeguda i sancionada pels representants de Déu Nostre Senyor sobre la Terra, un servidor de tots vosaltres no pot aspirar a gran cosa. A deu minuts d'atenció i prou. Però m'he pogut treure l'espina de fer un sermó des d'un púlpit, i no pas des d'un púlpit qualsevol, sinó des d'un que hauria de tenir per a nosaltres un significat especial. És un exercici saníssim, un autèntic privilegi, i avui us puc assegurar que dormiré ben pla.

Espero, al final d'aquestes paraules, no haver dit cap inconveniència, cap estirabot, cap sortida de to. No m'agradaria pas veure com les set fúries d'un infern de pastorets -una per cada pecat capital- se m'enduen cap a les calderes roents del Pere Botero. I és que el poder de les paraules és molt gran. Però no tan com perquè no puguin ser comptades. En aquest punt precís, el comptador de paraules del meu tractament de textos està marcant la número 2000. Ara. No us vull torturar més: aquestes vint-i-nou sobreres són de propina i d'agraïment sincer per la vostra paciència i per la vostra atenció. Moltes gràcies, amics. Moltes gràcies, germans.